

MATI IN

GOSPODINJA

LETO 1931 — STEVILKA 10.

Posnem n'e v vzgoji

Zanimiva je zgodba o prodajalcu čepic. Šel je skozi tropični gozd in ker mu je bilo vroče, si je hotel v senci palme nekoliko odpočiti. Izvlekel je iz svojega zavitka čepico, si jo poveznil na glavo, se zleknil v senco in kmalu zaspal.

Ko se je prebudil, se ni malo začudil, videč, da so med spanjem vse ostaie čepice izginile. Ves razsrjen, se ozira, da bi našel morda tatu. V veliko začudenje zagleda po vseh bližnjih drevesih sedeti opice — z njegovimi čepicami na glavi. V svoji razdraženosti sname čepico z glave in jo vrže ob tla: »Tu imate, pr... opice, še to čepico!« in hoče oditi. Pa kakor bi trenil, pomečejo tudi vse opice čepice predenj na tla z velikanskim krikom in vresčanjem. — Na ta način je mož dobil vse čepice nazaj.

To je primer za posnemalni nagon v živalstvu, ki se je tu pokazal na zelo smešen način, a pri dresiranju raznih živali igra zelo važno vlogo. V živali je to nerazumen, neprostovoljen naravni nagon.

Pa tudi človeku je Stvarnik položil v naravo posnemalni nagon, ki se v zgodnjem detinstvu tudi marsikdaj javlja na zelo smešen način. Vse posnema otrok: hojo, obnašanje, govorjenje odraslih, seveda tudi vse čednosti in nečednosti, ki jih pri njih opazi, ne da bi se znal razločiti pravo od nepravega.

Iz tega pa je jasno, kolikega pomena je posnemalni nagon za vso vzgojo. Kako naj bi se otrok drugače naučil govora, lepega vedenja in vsega drugega, kar je važno za njegovo poznejše

življenje! Vse učenje je voljno in veselo posnemanje tega, kar kdo pokaže.

Iz tega pa zopet izprevidimo važnost zgleada pri vzgoji, dobrega in slabega zgleada. Dekler otrok še nima lastnega razuma, je zanj zgled vseh onih, ki so v njegovi okolici, skoro edino, vsekakor pa najvažnejše vzgojno sredstvo. Kakor moli mati, oče, bratje in sestre, kakor se obnašajo, če so resnični ali lažnjivi, vse to je za malega otroka velike važnosti in navada, ki se je otrok oprime v zgodnji mladosti, mu ostane ne kak naravni nagon do pozne starosti.

Jasna je zaradi tega za starše izredna važnost, da so že malemu otroku najlepší zgled. Kar starši vzamejo resno, to bo tudi otroku resno. Vse obnašanje doma in v cerkvi, pa tudi način, kako mislijo o delu in življenju in kako se ga lotevajo, vse to nevede postane tudi vodilo za otroka.

Spoznamo pa tudi iz tega, kako važna je za otroka družčina. Od svoje okolice prevzame raznovrstnih stvari, kar mu morebiti ostane navada za vse življenje. Zato pa ga je treba skrbno varovati slabe družčine.

Umevno, da se otrok ne sme gibati med samimi odraslimi; izgubil bi vso svojo otroško naravo in bi postal mlai starec. Takemu otroku pravimo »blaziranec«.

Iz vsega pa vidimo iznova, kako je za vzgojo nujno potrebno sodelovanje očeta in matere. Zgodi se, da privzame otrok, ki ga vzgaja samo mati, samo ženske navade in žensko obnašanje, ki mu ostane za vse življenje. Marsikomu je bilo na ta način pokvarjeno vse življenje. Prav isto moremo trditi tudi v

nasprotnem slučaju, če deklice vzgajajo moške roke.

Važno delo v vzgoji otroka pa je, da ga starši, zlasti mati navadijo na to, da ne posnema slepo vsega, kar pri drugih vidi. Sramota naše sedanje dobe je, in obenem slabo znamenje vzgoje, da mladina zlasti drvi za vsakokratno modo, ker je starši niso naučili samostojnosti, ampak so se zadovoljili zgolj z vzgojo in nego posnemovalnega nagona, ker je niso naučili misliti in samostojno presojudati.

Umetnost vse naše vzgoje pa je, da usmerimo pažnjo otrok res na resnično dobro, pristno in plemenito, da si na vsem tem navzamejo dobrega zgleda; da pa jim dokažemo, kako malo posnemanja vreden je zgolj oni vnanji sijaj, ki samo oči slepi in notranjo praznot zakriva.

Domači vrt poleti

Čez poletje po kmetih tako radi vrt zanemarjajo, nekaj zaradi preobilega poljskega dela, nekaj pa iz nekake malomarnosti in nevede. To pa ni samo v gmotno škodo, ampak tudi jako kvarno vpliva na okolico hiše in zanemarjen vrt zgubi sploh ves pomen kot prostor za oddih in razvedrilo. Ako vrt pravilno obdelujemo, je uprav poleti neizčrpen vir najrazličnejšega rastlinja za vsakdanje potrebe v kuhinji. Poleg tega naj bi bil pa v poletnem času na višku tudi glede prikupljive in vabljive zunanosti in vir čistega veselja za lastnika.

Pred vsem so pletev, okopavanje, zalivanje in škropljenje vsakdanja dela, zlasti ob trajno lepem in suhem vremenu. Posebno moramo poudarjati potrebo večkratnega okopavanja. Z nobenim drugim sredstvom tako ne pospešujemo rasti in naglega razvoja vrtnih rastlin, nego z večkratnim plitvim rahljanjem zgornje zemeljske plasti. S tem odpiramo zemljo, da more vanjo zrak, ki je za bujno rast neogibno potreben. Obenem pa z okopavanjem hranimo zemeljsko vlago in na ta način štedimo z zalivanjem. Okopavanje največ zaleže kmalu po dežju, dokler se

zemlja na globoko ne izsuši. Prav za prav bi morali okopavati vselej po hudem dežju, ki je zemljo tako stepel, da se grudčasti zlog zgornje zemeljske plasti spremeni v gost, zrnati zlog, ki ne propušča zraka, pač pa jako pospešuje izhlapevanje vode iz zemlje. Na pačno je mnenje, češ, da okopavamo le takrat, ko so grede plevelne. Ko se prične kazati plevel, plevemo, ko je zemlja na površju strjena, jo pa okopavamo, ne glede na to ali je plevelna ali čista. S pletvijo nikdar ne čakajmo toliko časa, da bi plevel dorastel, cvetel in zorel. Tudi večletne plevelce porujemo s koreninami, sicer je plevel malo izdatna.

O zalivanju bi bilo tudi dobro spregovoriti. Največkrat opazimo, da zalivajo pogosto, pa pomalem. To je popolnoma napačno. Idatno je treba zaliti, da se zemlja premoči do korenin, potem imajo rastline hasek od zalivanja. Zato pa tako temeljito zalivanje ni treba, da bi bilo pogosto. Le prav majhne rastlinice s plitvimi koreninami, in pa zlasti setve, zalivamo bolj površno in večkrat. Poleti zalivamo popoldne in zvečer. Tako zalivanje kaj zaleže, ker čez noč promica voda globoko v zemljo. Če pa ob hudi vročini zalivamo zjutraj, voda že prav kmalu izhlapi, preden utegne prodreti do korenin. Paradižnike zalivajmo vedno le h koreninam in ne močimo listov, ker se jih zaradi moče prav rade primejo boleznj. Paradižnik ima rad dovolj moče v zemlji, zunaj pa topel, suh zrak.

Velika napaka je, ako posamezne gredice pustimo dalje časa prazne, in beremo z njih prvi pridelek. Se tisti dan ko jih izpraznimo, jih — če treba — pognojimo, obdelamo in takoj obsejmo ali obsadimo s kako drugo rastlino, ki se prilega dotičnemu prostoru in zemlji. Sedaj že lahko presajamo poletno endivijo, pa tudi še podzemeljsko kolerabe, glavičasti kapus, rdečo peso, pozne kolerabe itd. Sejemo pa še poznijo, poletno in pozneje zimsko redkev, zimsko endivijo, pa tudi še glavnat solato in kako malenkost poznega graha. Izmed dveletnih cvetic sejemo sedmačehe, potočnice, zvončnice, presajamo

razmnožujemo pa trajnice, ki so spoladi ocvetele. Bolj občutljive setve, kakor na pr. mačehe, pa tudi endivijo, moramo obsenčiti, dokler seme ne izkusi. Skrbeti moramo tudi, da je gorenja plast vedno dovolj vlažna. Na solčnih sejalnica, ki jih nič ne obsejamo, se seme zapeče in je ves trudastonj.

Na vsakem večjem domačem vrtu bi morali imeti gredico z vrtnimi jagodami. Julija in avgusta je čas, da si oskrbimo potrebne sadike, ali pa, da si jih sami vzgojimo. Kdor bo avgusta meseca posadil močne sadike, bo imel drugo leto že popoln pridelek. Sedaj se debe sadike že v vsaki večji drevesnici. Imamo sorte, ki rode plodove debele kakor drobnejši krompir.

Ne zanemarite **paradižnikov!** Julija in avgusta meseca silno bujno rasto in tu je treba pregledati vsaj po enkrat na teden ter privezati glavne poganjke v kolom in izrezati zalistnike.

Vrt naj bi bil čez poletje tudi lep in vabljiv. V to svrhu je prav vsem najino potrebno, da so pota vedno čista in brez plevela, da je trata na kratko pokošena, da so cvetice, v kolikor se same ne nosijo, privezane h kolom in da je sploh vse rastlinje, bodisi zelenjadno in cvetlično, dobro oskrbovano in primerno razvito. Sedaj začnajo cvesti **georgine** ali dalije — te so naše najlepše in najhvaležnejše vrtno cvetlice. Vsak grm mora imeti močan steber, h kateremu privežemo stebela. Kdor ne zamudi, mu bo prvi vihar uničil vse stebre.

Kdor ima na vrtu šipek za visoke trajnice, naj ga sedaj požlahтни na speče. Sploh je od 15. julija do konca avgusta najugodnejša doba za požlahtnjevanje sadnega drevja in okrasnega drevja na speče oko. H.

Kako likamo perilo trdo in svlto?
Kdor hoče likati perilo trdo in lepo, naj dodaja škrobu (štirki), kadar se likava, nekaj malega boraksa, ampak ne preveč, da se perilo pri likanju ne lomi.

Zzdr. Hugo Turk:

Garjavost perutnine

Kakor druge domače živali, tako ima tudi perutnina svoje vrste srbecev (pršič, ginje), kateri kot zajedavci v telesni koži povzročajo garjavost in ki ima vse znake te bolezni, kakor smo jih opisali pri kopitarjih, ovcah in kozah. samo s to razliko, da se garjavost na perutnini pričinja le na gotovih mestih telesa.

1. **Garjavost na nogah.** Ta se pojavlja na kokoših boljših plemen (Cochinchina, Brahma, Dorking, Bantam), redkeje na domačih kokoših, le izjemoma na puranih, fazanih (tetrevih), golobih, papigah in pticah-pevkah. Bolezen se prenaša od bolne na zdrave živali, posebno če so zelo na gosto skupaj v tropah ali krdelih, vendar se razširjuje garjavost tudi v teh slučajih bolj počasi in nekatere živali sploh ne zbole. To vrsto garjavosti povzroča srbec svoje vrste (sarcoptes ali dermatoryctes mutans).

Bolezen se oprijemlje **izključno le nog v spodnjih delih**, kjer se v začetku napravijo male sivo-belkaste luskine, se širijo ploskoma dalje po nogah ter se potem izpremene polagoma v kraste rumeno-sive barve in postanejo lahko 1 cm debele, dostikrat se iz njih napravijo cele grbovine, grahove, lešnikove in tudi večje debelosti. Noga je čez in čez ter tudi nad kremplji pokrita s krastami in je podobna kakor bi bila obdana z apnom ali malto (**apnene noge**). Kakor pri vseh drugih živalih je tudi za garjavost perutnine najbolj značilna: **srbecica**. Bolniki stopicajo iz ene na drugo nogo in kljujejo s kljunom v kraste. Radi skorjastih nog postanejo živali hrome (čotaste), slednjič sploh ne morejo stati, ampak neprestano čepe na kupu. Bolezen poslabšajo razna vnetja nad kremplji, ki celo lahko odpadejo. V težkih slučajih kokoši shirajo in poginejo po večmesečni ali letoletni bolezni.

2. **Garjavost na mestih, ki so poraščeni s perjem.** To obliko bolezni povzroča zopet posebna vrsta srbca (*sarcoptes* ali *scabies laevis*). Pojavlja se na kokoših v zelo kužnem svojstvu, potem na golobih in fazanih, posebno spomladi in v poletju, v jeseni pa zgine popolnoma, toda prikaže se zopet v spomladi.

Prične se navadno na hrbtu in se potem širi preko križa, trebuha, bedi, vrata in glave. Dostikrat pa se prične tudi na glavi in gornjem vratu. Na bolnih mestih izpade perje ali pa se lomi ob koži; velika peresa repa in perutnic ostanejo. Na koži sami se napravijo nežne luskinе, koža ostane prožna, bledordeča in ne odebelena, včasih pa tudi bolj rdeča in z bulicami poraščena, v teh slučajih ležejo potem kokoši manj jajc, shujšajo in tako propadejo, da poginejo.

3. Obe popisani obliki perutninske garjavosti sta lahko istočasno združeni in se potem prav lahko zamenjavajo s tretjo vrsto te bolezni, katero povzroča tudi poseben srbec (*dermatophagus gallinae*), zunanji znaki bolezni so taki, kakor smo jih popisali zgoraj pri prvih dveh oblikah.

Da se garjavost perutnine zatre, je treba vsekakor živinozdravn. zdravljenja ter vzporedno (istočasno) temeljitega očiščenja in pravilne razkužitve pod strokovnim navodilom, ker če se kaj prezre, se takoj zopet prikaže boleznen, ker srbci so sicer majhni, toda trdi in oporni, še bolj pa njihova zalega.

Presna hrana za bolnike

Večina presnih živil, posebno sadje in zelenjava, ima v sebi veliko vode. Ta voda pa je nekaj drugega nego navadna voda ali kakršnakoli pijača. Zaradi organskih rastlinskih kislin, ki jih ima v sebi, učinkuje osvežilno, zaradi obilega kalija in apna pa sili na vodo (seč). Beljakovin ta hrana sicer nima mnogo, a za naše namene dovolj. Beljakovina mleka, zelenjadi, krompirja in orehov je mnogo vredna. Ravno zaradi tega, ker

ima ta hrana malo beljakovin, je nekako zdravilo za protin, revmatizem, debelost, sladkorno bolezen, zaprtje itd., torej pri celi dolgi vrsti najrazličnejših bolezni, ki se pojavijo kot posledica preveč beljakovinske hrane.

Za bolniško sirovo hrano hodi v poštev sadje, zelenjad, orehi, mleko, mlečni izdelki, med, pa tudi v ta namen obdelano žito (valjan oves, pšenica itd.). Jajca uporabljamo redko sirova, krompirja pa sploh nikdar. Pač pa so važne še razne maščobe, kakor smetana in maščoba, ki je v orehih (orehovo maslo), če to ne zadostuje, uporabljamo še sirovo maslo in najboljše oljčno olje.

Od vseh teh naštetih živil pa smemo vzeti za sirovo hrano samo živila najboljše kakovosti, obenem pa pazimo pri pripravljanju na najstrožjo snažnost. Če tako ravnamo, so sirova jedila izrednookusna ter izborna teknejo. Ta sirova hrana pa nudi poleg teh dbr. stvari tudi veliko spremembe, posebno, če zna gospodarstva umno pripraviti vse različne vrste sadja, zelenjadi, orehov itd.

In uprav spremembe ter okusnosti si žele bolniki. Navadno nimajo teka in običajna bolniška hrana jim preseda. Tudi zdravnika se boje, ker jim predpiše samo neprijetna jedila in pijače, ki jih ne marajo. Ta hrana, ki je navadno kakšna kašnata jed in meso, izključuje dostikrat sadje in zelenjad, zato ni čudno, da se bolniku upira.

Vse sirovo sadje in zelenjad je treba za bolnika zdrobiti, t. j. zmleti ali drobno nastrgati, dostikrat tudi stisniti in precediti. S pomočjo sveže iztisnjenih sokov sadja, svežega mleka, smetane, medu ter ponekod sira, se dajo pripraviti najokusnejša jedila, ki se odlikujejo po svežosti, lepi zunanosti in obilni izpremambi.

Tu ni mogoče navajati natančnih zapisov. Nahajajo pa se poleg obilice drugih navodil v knjigi »Prehrana po novih zdravstvenih načelih«, ki jo dobite v vseh knjigarnah.

Drobni nasveti za potovanje

Kadar smo na potu, pa najsibo to daljše potovanje ali krajši izlet (božja pot, semenj itd.), moramo vedno vedeti, kaj je vzeti s seboj, kako se obleči, vesti itd. Zato si dobro utisnimo v spomin naslednje drobne nasvete za potovanja.

Ogibajmo se v prvi vrsti vseh kričočih oblek, pa tudi preveč finih, kakor morda čipkastih ali baržunastih. Obleka iz preprostega blaga, preprosto narejena, je za potovanje najprikladnejša. Na potu tudi ne nosimo nakita, posebno ne dragocenega. Ako pa premoremo nakit, za katerega bi bili v skrbeh, če bi ga pustili doma, tedaj si dajmo takole: Naredimo si nekakšno vrečico ali torbico iz močnega blaga; v to spravimo nakit in ga obesimo nase, a tako, da je skrit pod obleko. Tudi večje vsote denarja nosimo na enak način najbolj varno s seboj.

Glede vedenja velja posebno tole: Ne obračajmo nikoli po nepotrebnem pozornosti nase, morda s preglasnim govorjenjem ali smehom, ali s preveč živim in prisrčnim pozdravljanjem ob prihodu ali slovesu. Olikan potnik je vedno miren, ima svoj ponos in rezerviranost.

V ročni torbici ali v kakem žepu imejmo vedno poseben določen prostorček, kjer hranimo vozni listek. Potem nam ga ni treba mučno iskati vsakič, ko pride sprevodnik. Tudi nikjer in nikoli ni treba, da koga oštevamo, se prepiramo, ali pa da smo nepotrpežljivi s sopotniki. Potovanje ima tudi svoje težave, ki jih je treba premagati, da nismo v nadlego sebi in drugim.

Kaj pa prtljaga? Že od davnaj velja pravilo: čim manj, tem bolje, oziroma tem prijetnejše potovanje, tem manj skrbi in težav! Najbolje je, da pravočasno natančno premislimo, kaj bomo potrebovali ter si vse to zabeležimo na listek. Na podlagi te priprave bo prtljaga hitro skupaj, in nam ne bo treba skrbeti, če smo morda kaj važnega pozabili. Tak seznamek vsega, kar

vzamemo s seboj, je dobro shraniti, ker nam tudi pozneje pride prav; ni ga namreč treba sestavljati vsakič iznova, temveč ga samo popravimo ali izpopolnimo, kakršno pot pač imamo pred seboj.

Vsak kovčeg ali košaro končno opremimo s točnim naslovom lastnika.

Pri polnjenju nahrbtnika si naredimo za več predmetov posebne vrečice, da ni v nahrbtniku nereda in zmešnjave, iz katere zelo težko najdemo zaželjene predmete. S. H.

Žzdr. Hugon Turk:

Potek bolezni rdečice svinj

Nalezljiva ali kužna bolezen rdečica poteka pri prašičih na različne načine. — Po okužbi preteče 3—5—7 dni brez vidnih znakov kakega obolenja (>inkubacija<), potem pa se pojavi rdečica svinj lahko v treh različnih oblikah in sicer:

1. Kot *opršičeva mrzlica* (>kozavost<), ki je najmilejša oblika. Živali se počutijo v začetku bolezni nekako slabo, to traja 1 do 2 dni, potem se prikažejo v koži na različnih delih telesa, posebno na straneh prsi, na hrbtu, na zunanji strani beder, na vratu in drugod *ostro* omejene *okrogle*, še rajši *štirioglate lise*, ki so temno-rdeče ali vijoličaste barve ter so tudi gorkejšje kot druga koža. Čez čas se koža nad temi lisami nabrekne za 2—3 mm preko okoliša. Te lise in zatekline se kmalu prično izpreminjati v barvi, njih površje postane mokrotno in krastavo, v velikosti dosežejo obliko 2 dinarskega novca, če se züruži več lis, postanejo lahko velike kot dlan. Med tem ko se ta izpuščaj razvija, imajo živali navadno višjo telesno toplino (do 42,8° C) in so radi tega klaverne, brez teka, so žejne, blato je zapečeno, vezna kožica oči je vneta, mogoča so celo lahka otrpnenja in bljuvanje, dostikrat pa vsega tega ni nič ali pa se takoj zgubi ko hitro se izpahnejo lise v koži; tudi te izginejo v 2 do 3 dneh, mogoče tudi šele v 8—12 dneh in *bolniki skoro*

vedno zopet ozdravijo. — Le v izjemnih slučajih je mogoč tudi slab potek bolezni, tedaj odmrje koža nad lisami in živalim lahko odpade eden ali oba uhlja, deli parkljev, da koža odmrje lahko v celih kosih, posebno na hrbtu in svinje poginejo večinoma v teh slučajih.

2. Običajno pa poteka bolezen kot *navadna rdečica* (gnilobna mrzlica ali septikemija). Začetkom poležujejo prašiči, so slabi in medli, se zarivajo v steljo in tiho leže. Slast do jedi se zgubi, tu in tam bolniki blujejo. Tlesna toplina se zviša (41 do 42 °C) in tako ostane nadalje. Nastopi lahko tudi vnetje oči. V pričetku so živali »zaprte«, črevesno blato ne gre od njih, pozneje pa nastopijo lahko *driške*, proljivi so najprvo kašnati, potem redkotekoči, svitlo-sive do temnorjave barve. — Navadno drugi dan, redkokdaj preje ali pa šele pred poginom, se prikažejo na raznih mestih *razsežne živordeče lise* v koži, in to na spodnjem delu trebuha, na notranjih straneh stegen (bēder), okoli komolca, lahko tudi na vratu, uhljih. Te lise so različne velikosti, neenakomerne oblike, od pričetka svetlordeče, pozneje temnejše, modrikasto-rdeče, mogoče je tudi, da se združijo in postanejo zelo obsežne. Koža vendar ni posebno ali prav nič nabrekla (otekla), tudi boleča ni. Tu in tam se izpuste na koži mozolčki, ki so veliki kot konoplje, ti kmalu popokajo in se pokrijejo z malimi skorjicami; izjemoma odmrje koža na uhljih, rilcu ali koncu repka. — Od tako bolnih živali *pogine zelo veliko*, dostikrat skoraj vse, navadno nad polovico do 85 odstotkov.

Če se bolezen poslabša in ni bilo pravočasnih živinozdravniških pomoči (cepljenje!), poginejo bolniki prav pogosto že 3. ali 4. dan, izjemoma že 1. dan ali pa tudi šele čez 8 do 9 dni. Če bolezenski znaki že 2. ali 3. dan popuste, potem lahko ozdravijo bolne živali v kratkem času.

3. Svinje, ki so prebolele navadno

rdečico, prepadejo ne redko v *tretjo obliko* te bolezni, t. j. v *dolgotrajno ali kronično rdečico*, ki je združena s *težkim obolenjem srca*. Živali zaštanajo v razvoju, povrne se jim sicer najprej tek, pa se zopet izgubi v 6 do 12 dneh, bolnik leži nepretrgano in je pri tem navadno oprt na prsi in komolce. Srčna bolezen povzroča *težko dihanje, pokašljevanje* in modrikasto barvo kože; ta znamenja trajajo po več tednov (34 do 112 dni) in svinje shirajo do skrajnosti *ter poginejo brez izjeme*.

Varstvo zoper rdečico vseh oblik daje edinele *cepljenje*, in to predvsem *varnostno cepljenje še zdravih prašičev*. — Pri izbruhu te bolezni v prvopopisani obliki (*kozavostec*) zadostuje navadno že lahko odvajalno sredstvo, tako n. pr. nekaj žlic grenke ali Glauberjeve soli. Pri težjih in težkih slučajih vseh treh oblik pa je pomoč z uspehom mogoča samo *le v prvem začetku* bolezni, pa tudi tu ne pomaga vselej *zdravljenje z zdravilno sirotko* in se na tako cepljenje ne smemo zanašati, da ni končno vse zamujeno.

ga Prva pomoč. Spisal dr. Mavricij Rus, mestni fizik in šef-zdravnik rešilne postaje v Ljubljani. — Druga izdaja z 52 podobami. V Ljubljani 1931. — Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. — Str. 160. Cena: kartonirano 26 Din, polplatno 32 Din. — Ker je prva izdaja »Prve pomoči« polnoma pošla, se je pisatelj dr. Mavricij Rus odločil, da je priredil drugo izboljšano in pomnoženo izdajo, ki bo dobro služila za prvo pomoč pri nezgodah in nenadnih pojavih bolezni gospodarjem in gospodinjam.

Zivljenje samo, ki nikomur ne prizanaša, jo najbolj priporoča, zakaj prva pomoč, kakor zanje daje navodila strokovnjak, more preprečiti ob pravem času večjo nesrečo, da, celo smrt. V interesu vseh onih, ki so vedno po svojih dnevnikih poslih izpostavljeni nevarnostim je, da si nabavijo knjigo

3. a. n. a. š. e. m. a. l. e.

Kako je Kračev Šime smrt strahoval

(Konec.)

»Ti pobje, čemernežil! Ste že zopet slišali kakovo šumenje kje? Sapramiš, zdaj se pa bojite! Pa recite, da to ni res?«

»Da, Šime. Strah! Pa kakšen! Veš, to niso mačje solze, če po Črnem grabnu vsak večer smrt pride... Aaa?«

»Aaaa?«

»Smrt, Šime! V Črnem grabnu...«

»Sapramiš, kdo pa jo je videl, a?«

»Že tri večere, Šime, povedo ljudje, ki pridejo skozi Črni graben, da so tam smrt videli. Belo, s koso na rami in svetilko v roki... In veš, da tam vedno straši...«

»Hm, hm, kako neumni ljudje, ki se smrti v Črnem grabnu boje!«

»Kdo bi se smrti ne bal, Šime?«

»Kdo? Jaz, sapramiš! Pa vi?«

»Pomisli vendar, Šime, smrt!«

»Čemerniki! Kdaj pa pride tista smrt skozi Črni graben, samo povejte mi!«

»Vsak večer, ko se znoči...«

»Dobro, sapramiš, presneto dobro!«

S tem so bili zgovorjeni. Šime ogrne svojo staro kamižolo in — hajdi v Črni graben.

»Ha, ha, ha! To jo bo pricvrl domov, samo počakajmo!« so se fantje smejali.

Ni minilo pol ure in že jo primaha iz teme Kračev Šime k svoji bajti, kjer so ga potegoni čakali.

»Sapramiš, sapramiš, pobje čemerni! Tu imate svojo smrt, sapramiš!« In porinil je mednje — Primčevega Janeza...

Kračev Šime se je prihuljeno nasmehnil in molče zginitil v svojo bajto, fantje pa s svojo »smrtjo« nazaj v vas.

»Tak kaj si vendar počel, Janez?« so ga vsi poparjeni in jezni vpraševali,

a niso vedeli, nad čim bi se prav za prav jezili.

»Kaj sem hotel? Jaz sem šel proti njemu s koso, on pa proti meni — s pipcem...«

Kraljičina s solzami

(Konec.)

»Ne, ne smel!« jo je prekinila Jelka. »Saj ne bo treba, če boš vse storila, kar je treba,« je nadaljevala vila. »Tvoja mamica bo ozdravila, ako ji nabereš to-le čašico solz in jih zliješ na njeno srce« in ji je podala zlato čašico.

»O, to ne bo težko, saj pri nas v gradu mnogi jokajo,« se je razveselila Jelka.

»To že« je razlagala vila, »toda vse solze niso dobre. Tu imaš prstan, ki ti bo vedno povedal, če so prave solze.« In ji je nataknila zlat prstanček na roko.

Samo zahvalila se je dobri vili in je odhitela, da vzame vse potrebno za na pot.

In kmalu je odkorakala Jelka z grada, iskat — solz. V torbici pa je imela košček kruha in stekleničico sladkega malinovca. Več ni vzela s seboj, ker je bila prepričana, da se do večera že vrne s polno čašo solz.

Komaj je prišla z grada, že je slišala glasen otroški jok. »To bo solz!« si je mislila. A ko je prišla tja, je sedela na tleh deklica — poleg nje razbita punčka — in je jokala. Že je hotela nastaviti čašo, a prstan jo je stisnil, kar je bilo znamenje, da solze niso prave. In je odšla dalje.

Kmalu je videla sredi ceste kočijo, ki se ji je strlo kolo. Notri je sedela gospa, ki so ji tekle solze od same jeze po licih. Že je napravila Jelka korak proti kočiji, a prstan jo je stisnil in je odšla dalje.

»Oh, kdaj bom nabrala solz!« je tarnala

Ob cesti je sedel berač. Lakota je huda reč! In ker je bil silno lačen, so mu tekle solze, debele solze po licih. Jelka je nastavila čašo, a le ena od mnogih solz je padla vanjo. Nato je sedla k siromaku in je delila z njim skromno kosilo. Ginjen se ji je zahvalil in jo vprašal, kam gre. Jelka mu je povedala, pa je neverjetno zmajal z glavo.

Jelka je šla dalje proti vasi, ki je ležala prislonjena na breg. Že iz daljave je slišala jokanje in tarnanje iz prve hiše. Starši so stali ob pravkar umrlem svojem otroku. Tu je Jelka zopet dobila nekaj solz v svojo čašo; a komaj dno je bilo pokrito.

Kmalu je srečala moža, ki je jokal za izgubljenim denarjem; a te solze niso bile prave.

Srečala je še mlado mater, ki je ginjena gledala svojega pravkar ozdravljenega otroka. Več solz materinske sreče je padlo v Jelkino čašo.

Več dni je že hodila Jelka iz kraja v kraj. Noge so jo bolele in ni imela kaj jesti.

Proti večeru je prišla do borne kočice. Na pragu je sedela siromašna žena in lupila krompir, poleg nje pa je čepelo blede, pohabljeno dekletce in je s široko odprtimi očmi gledalo v sonce.

Jelka je pristopila in prosila za požirek vode, ki jo ji je žena rada dala, otrok pa je mirno obsedel na svojem prostoru.

»Kaj pa je vaši deklici, tako slabo in bolešno izgleda?« je vprašala.

»O, pač je to najnesrečnejši otrok na svetu« je odgovorila žena. »Slepa je in vsa pohabljena in noge je ne nosijo.«

»O, ti ubogi moj revček!« je zajokala Jelka in solze so ji kar curkoma tekle v čašo, da je bila kmalu do vrha polna.

»O, zdaj grem lahko takoj domov!« je vzkliknila Jelka in v naglici povedala ženi svojo pot ter skrbno pazila, da se čaša ni prevrnila. Pa je še pristavila: »Prosila bom dobro vilo

Blago, da pomaga tudi vaši hčerki.« Nato pa je odhitela proti domu.

V kraljevem gradu so se bali da se je Jelka izgubila. Kakšno veselje, ko se je vrnila! Takoj je odhitela k kraljici: »Mamica, mamica, zdaj boš ozdravila!« In je pričela počasi zlivati solze na materino srce. Že pri prvih kapljicah se je kraljičin obraz izpremenil. A ko so solze le še tekale in tekale, je tudi sama zajokala, a skozi solze se je tudi že smehljala.

O, kakšno veselje je bilo zdaj v gradu! Med jokom in smehom je objemala kraljica zdat svojo hčerko-rešiteljico, zdaj kralja in si so se držali za roke kakor bi bili neločljivi. In vsi služabniki so se iz srca veselili, da je dobra kraljica ozdravila.

Jelka pa ni pozabila svoje obljube ubogi materi slepe deklice. Ko se je šla zahvalit dobri vili Blagi, da je pomagala ljubljeni mamici, je prosila za slepo deklico. Ozdravila jo je in deklica je prišla v grad kot tovarišica Jelki z materjo vred.

In vsi so srečno in zadovoljno živeli dolgo — dolgo let.

Franjo Neubauer:

Znamenje ob njivi

Nedolžni Ti, nekrivi,
na križ si bil pribit;
zdaj tu visi ob njivi,
z zelenjem ves ovit.
A mi Te prosimo: »Gospod,
varuj, ohrani polja plod!«

Kipé visoko žita
in vanje diha jug,
z zelenjem je ovita
bridkóst še Tvojih muk.
Ob Tebi žita valové
in sto nam sladkih nad budé

Upira žar se z néba
v pšenični polni klas.
»Gospod bo dal Vam hleba,«
šepeče vetra glas.
A jaz strmim in trepetam:
v tem kruhu daješ Sebe Sam!